

LBRIS

We know
books

Prof. dr. **FLORIAN COLCEAG**

POTENȚIALUL EXTRAORDINAR AL COPILULUI TĂU

**Cum să-i recunoști
și să-i dezvolti genialitatea**

CUPRINS

Introducere	5
CAPITOLUL 1: „CODUL DE REFERINȚĂ” CĂTRE UN MIC GENIU	9
Odiseea dezvoltării personalității	11
Caracteristicile unei personalități cu potențial genial	19
Părinții – arhitecții viitoarei personalități	21
CONCLUZII	24
CAPITOLUL 2: CUM PUTEM CREȘTE UN GENIU?	25
Evoluția copilului pe etape de vârstă	27
<i>Perioada prenatală și nașterea</i>	28
<i>1-12 luni – bebeluș</i>	37
<i>1-3 ani – copilul mic</i>	47
<i>4-6 ani – preșcolar</i>	56
<i>7-12 ani – prepubertatea</i>	66
<i>13-18 ani – perioada adolescenței</i>	91
<i>După 18 ani</i>	107
Mesaj către tine, părinte	111
CONCLUZII	113

**CAPITOLUL 3: CARACTERISTICILE UNUI COPIL-GENIU
 ȘI CULTIVAREA UNOR ABILITĂȚI ESENȚIALE**

Cum identificăm copilul înzestrat?	117
Teoria inteligențelor multiple	123
Inteligența emoțională	129
Coeficientul de inteligență (IQ)	133
Modelul celor trei inele	136
Factorii care influențează inteligența unui copil	141
Ce abilitate ți-ai dori să dezvolti propriului copil?	143
Metode de stimulare a inteligenței intelectuale și emoționale	147
<i>Cultivarea empatiei și rolul ei în dezvoltare</i>	151
CONCLUZII	157

CAPITOLUL 4: EDUCAREA TIMPURIE A COPILULUI

Deblocarea genului prin emisfera dreaptă și emisfera stângă	161
<i>Cum își folosesc geniile emisfera dreaptă</i>	165
Metoda Shichida	168
<i>Antrenamentul memoriei fotografice</i>	171
<i>Lectura rapidă</i>	173
<i>Jocurile de matematică</i>	175
<i>Muzica și mișcarea</i>	177
<i>Antrenamentul de conectare a emisferelor cerebrale</i>	179

<i>Tehnici de relaxare și meditație</i>	181
<i>Activitățile de dezvoltare a limbajului</i>	183
<i>Activitățile artistice și creative</i>	185
CONCLUZII	188

CAPITOLUL 5: TIPOLOGII ȘI STILURI DE ÎNVĂȚARE

Formarea personalității	193
<i>Legile formării personalității</i>	194
Stiluri de învățare	196
<i>Copilul vizual-spațial</i>	197
<i>Copilul auditiv-secvențial</i>	201
<i>Copilul kinestezic</i>	205
<i>Copilul senzitiv-tactil</i>	210
Piramida învățării	215
Cum învață un copil supradotat	218
<i>Implicarea personalului didactic în evoluția unui copil supradotat</i>	219
<i>Studiul la domiciliu</i>	220
CONCLUZII	223

**CAPITOLUL 6: MEDIUL PROPICE DE EVOLUȚIE
 PENTRU UN COPIL**

Copilul crescut de un singur părinte	228
<i>Abordarea empatică</i>	234

Copilul singur la părinți versus copilul crescut
împreună cu frați și surori 236

CONCLUZII 242

**CAPITOLUL 7: AUTISMUL ȘI INTELIGENȚA.
ESTE AUTISMUL ASOCIIAT CU GENIALITATEA? 245**

Manifestările copilului autist 251

Ce poate face un părinte care are un copil cu autism? 252

Genialitatea unui autist 254

CONCLUZII 258

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE 261

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 263

Odiseea dezvoltării personalității

Personalitatea, departe de a fi o simplă sumă de trăsături, reprezintă o forță dinamică și vibrantă, care dotează fiecare ființă cu sentimente, emoții și experiențe, devenind astfel instrumente esențiale în finisarea esenței umane. Noi suntem țesături complexe de caracteristici ce ne conturează drept entități unice în acest univers. Personalitatea transcende granițele, deblocând capacități distinctive de evoluție pentru fiecare individ.

Această odisee a formării personalității își începe călătoria chiar din sanctuarul intrauterin, desfășurându-se neîncetat de-a lungul întregii existențe. Influențele și experiențele din această etapă primordială, deși pot părea la prima vedere minore sau neglijabile, își pun amprenta într-un mod profund, adesea decisiv, asupra evoluției ulterioare. În aceste 9 luni de formare și așteptare, mama joacă rolul de arhitect, colaborând strâns cu forțele naturii, prin emoțiile pe care le împărtășește și activitățile pe care le întreprinde, modelând astfel destinul copilului.

Sarcina marchează începutul călătoriei vieții, un prilej de îmbogățire prin care copilul absoarbe tot ceea ce i se oferă, fie că este vorba de influențe benefice sau nocive. El asimilează neîncetat, în această perioadă stabilindu-se și întărindu-se conexiunile neuronale, în timp ce creierul își accelerează dezvoltarea. Fătul este receptiv la toate emoțiile și temerile mamei sale; emoțiile pozitive îl încurajează să se dezvolte în cele mai

favorabile condiții, pe când cele negative pot avea un impact dăunător.

Mama devine mijlocitorul prin care informațiile și emoțiile sunt transmise copilului. Prin urmare, dacă aceasta alege să se angajeze instinctiv într-un proces de creștere personală pe parcursul sarcinii, axându-se pe dezvoltarea sa intelectuală și pe evoluție, fătul va resimți această dinamică și se va dezvolta foarte bine.

Procesul de formare a personalității este una dintre cele mai fine și profunde metamorfoze. Mamele extrem de conștiente de propriile stări emoționale și de impactul acestora asupra copilului, care aleg să se înconjoare de muzică relaxantă, clasică, cu o profundă rezonanță emoțională, se bucură adesea de privilegiul de a-și vedea copiii evoluând în oameni maturi cu o inteligență complexă și abilități superioare. Acest lucru se datorează mediului pe care îl creează, unul propice pentru dezvoltarea armonioasă.

Un studiu italian intitulat „In canto”, care a durat 6 ani (din a șasea lună de sarcină până la 6 ani), a monitorizat copiii ai căror mame au luat lecții de muzică (instrumental sau vocal). S-a observat faptul că micuții au memoria melodiilor pe care le percep încă din uterul mamei. Aceiași copii au dovedit o abilitate timpurie de a articula primele cuvinte. Și au fost capabili să cânte înainte de vârsta de 3 ani, în timp ce la alți copii această abilitate s-a dezvoltat în jurul vârstei de 6 ani.¹

Pe de altă parte, dacă mama este expusă stresului, și fătul va fi predispus la o viață marcată de tensiune.

¹ Menționat de Zygmunt L. Ostrowski — „Intellectual stimulation at the very beginning of life”, *Polish Journal of Paediatrics*, 2022.

Copilul respectiv se va confrunța cu dificultăți în a-și găsi liniștea, scopul și direcția în viață, deoarece o parte semnificativă din efortul său de dezvoltare a fost influențată de stres. Unii cercetători consideră că stresul pe durata sarcinii poate avea impact asupra dezvoltării cerebrale a fătului, iar alte studii susțin că acei copii ai căror mame sunt foarte stresate, anxioase sau deprimare pe timpul sarcinii sunt expuși riscului de alterare a sănătății mintale și problemelor de comportament pe durata copilăriei și a adolescenței.²

Copiii născuți în perioade marcate de evenimente stresante, cum ar fi războaiele, prezintă trăsături specifice. Aceste generații se îndepărtează de profilul personalităților calme, reflexive, orientate spre cooperare și bine și cu legături sufletești complexe, fiind adesea lipsite de empatie sau de orientare către un stil de viață liniștit.

Sarcina este o perioadă cu mari schimbări în viața unei mame, ceea ce generează un oarecare stres. Însă nivelurile mari de stres pe termen lung pot crește riscul de a naște prematur sau de a naște un copil sub greutatea normală.

Printre cele mai obișnuite cauze de stres se numără: disconforturile fizice (greturi, constipație, dureri de cap), schimbările hormonale, care conduc la schimbări de dispoziții, grijile legate de momentul nașterii, eventuale probleme cu partenerul de viață sau cu familia.

² Irene Tung, Alison E. Hipwell, Philip Grosse, Lindsey Battaglia, Elena Cannova, Gabrielle English, Allysa D. Quick, Bianca Llamas, Megan Taylor, and Jill E. Foust — „Prenatal Stress and Externalizing Behaviors in Childhood and Adolescence: A Systematic Review and Meta-Analysis”, *American Psychological Association*, 2023.

Stresurile care pot cauza probleme grave sunt: evenimentele de viață negative (divorț, afecțiuni grave, decese, pierderea jobului), evenimentele catastrofale (cutremure, inundații, acte teroriste), alte evenimente stresante pe termen lung (expunerea la rasism, probleme financiare, partener abuziv, probleme medicale grave), depresie sau anxietate.

Viitoarele mămici trebuie să știe că au la dispoziție și căi de a reduce stresul, de exemplu:

- să conștientizeze faptul că disconforturile sarcinii sunt trecătoare;
- să rămână sănătoase și fit, consumând alimente sănătoase, dormind suficient, făcând exerciții fizice;
- să practice tehnici de relaxare, precum yoga prenatală și meditația;
- să ceară suportul celor apropiați sau medicului etc.

Dezvoltarea personalității nu este exclusiv rezultatul influenței materne, ci este profund modelată de **mediul înconjurător** și de **cultura** specifică în care evoluăm. Elementele ambientale, istoria personală și colectivă ne modelează constant, dezvăluindu-ne identitatea, originile, rolul nostru în societate și, astfel, modul în care ne putem găsi armonia interioară. Dacă aprofundăm complexitatea acestei tematici, descoperim și alte variabile care subliniază apartenența noastră la o inteligență colectivă vastă, în care fiecare individ funcționează asemenea unei celule într-un organism social mai larg.

Rolul fiecăruia dintre noi, în contextul relațiilor interumane, contribuie la întregirea și perpetuarea societății, facilitând construirea unei lumi mai bune.

Această perspectivă ne invită să recunoaștem și să valorificăm importanța fiecărei contribuții individuale în cadrul complexității sociale, subliniind că echilibrul și evoluția colectivă sunt rezultatul interacțiunii dintre diversele elemente și personalități care compun această vastă rețea de inteligență socială.

Această interdependență nu se limitează doar la sfera umană, ci se extinde și în cadrul ecosistemelor. Observând diversitatea speciilor, devine evident că existența fiecăreia este posibilă datorită relațiilor cu celelalte, contribuind la fenomenul de *biogeneză*, care subliniază că viața provine exclusiv din viață. De exemplu, dispariția unei singure specii poate avea consecințe devastatoare asupra întregului ecosistem. În prezent, ne confruntăm cu o situație alarmantă: declinul populației de albine, care reprezintă o veritabilă criză ecologică. Albinele, prin hărnicia lor și rolul pe care îl au în polenizare, susțin reproducerea plantelor. Majoritatea plantelor nu sunt capabile de autopolenizare și, astfel, depind de albine, alți polenizatori, vânt sau apă pentru a se reproduce. Scăderea numărului de polenizatori implică riscul dispariției unor specii vegetale, ceea ce ar avea un impact negativ asupra securității alimentare și a producției agricole. Această problemă subliniază importanța fiecărui element din ecosistem, indiferent de dimensiunile sale. Existența fiecărei vietăți de pe pământ contribuie la binefacere și subzistență.

Oamenii, ca și vietățile, sunt purtători ai unor valori intrinseci. Însă, în absența unui drum clar, întâmpină dificultăți în adaptare și, prin urmare, în a-și aduce contribuția la evoluția colectivă. Mulți continuă să caute împlinirea pe parcursul întregii vieți, fără a o găsi vreodată, deoarece nu își concentrează atenția asupra aptitudinilor și a ceea ce pot face cel mai bine.

Formarea personalității implică și procesul de **descoperire a propriei căi**; de aceea, este esențial pentru indivizi să experimenteze, să își construiască propriile principii și să își dezvolte aptitudinile. Dacă nu se apropie suficient de scopul lor, riscă să nu își găsească menirea și rolul în societate, ceea ce îi împiedică să contribuie la propria dezvoltare și la cea a comunității.

În tumultul lumii contemporane, observăm că mulți oameni și-au pierdut simțul direcției și capacitatea de a recunoaște în ce mod pot fi cel mai utili. Această pierdere a conștiinței de sine îi împiedică să depășească limitele propriului eu, să-și valorizeze atributele și să aprecieze calitățile altora, din pricina unei stabilități precare în ceea ce privește propria înțelegere de sine. Această instabilitate, pe de o parte, îi poate face pe unii mai flexibili în adaptarea la diferite situații, iar pe de altă parte, îi privează de capacitatea de a evolua într-un mod autentic. Astfel, devin oportuniști și nu reușesc să-și cultive personalitatea într-un mod care să le maximizeze potențialul.

Personalitatea se dezvoltă în evoluție, nu în adaptare, iar inteligența evolutivă se întâmplă numai când oamenii reușesc să-și înțeleagă menirea și încep să contribuie cu toate forțele la dezvoltarea personalității.

În drumul spre cultivarea genialității unui copil, abordăm un peisaj vast, care depășește limitele educației tradiționale pentru a îmbrățișa o **perspectivă holistică**. Aceasta armonizează dezvoltarea intelectuală cu cea emoțională și fizică, creând un mediu în care fiecare copil este recunoscut și valorizat în unicitatea sa.

Încurajarea neîncetată a explorării și exprimării libere a acestei unicități devine solul fertil din care poate înflori geniul.

Crearea unui astfel de mediu presupune *cultivarea curiozității*, încurajând copilul să pună întrebări și să caute răspunsuri, transformând fiecare curiozitate într-o oportunitate de învățare. Este important să îl învățăm valoarea perseverenței, să îl ghidăm să vadă fiecare eșec nu ca pe un sfârșit, ci ca pe un pas către reziliență și înțelegere.

Creativitatea trebuie să aibă un spațiu sacru, un loc unde exprimarea artistică și experimentarea sunt nu doar acceptate, ci și încurajate.

Empatia se împletește cu aceste valori, cultivând înțelegerea și respectul pentru emoțiile și perspectivele celorlalți, îmbogățind astfel individul și comunitatea din care face parte.

O combinație armonioasă între libertate și responsabilitate pregătește terenul pentru eforturi deliberate și concentrate asupra obiectivelor pe termen lung. O *educație diversificată* deschide ușile către pasiuni neexplorate și potențial nelimitat, în timp ce vitalitatea fizică susține o minte ageră printr-un corp sănătos.

Conexiunea profundă cu natura oferă lecții valoroase despre ciclicitate, diversitate și frumusețea vieții, în timp ce *relațiile constructive* asigură o fundație emoțională solidă prin iubire, acceptare și înțelegere.

Educația holistică se sprijină pe **trei piloni**:

- instruirea individuală;
- învățarea experimentală — de exemplu, excursii, proiecte, simulări;
- dezvoltarea socioemoțională.

Abordarea holistică, care a luat amploare în anii 1960–1970, înlocuiește astfel învățarea de tip pasiv, concentrată pe memorizare, cu metode explorative, vizând exprimarea potențialului specific fiecărui copil.

Iată câteva exemple de acțiuni care promovează educația holistică de la o vârstă fragedă:

- *citirea de povești – nu este numai un mod plăcut de a petrece timpul, ci și o modalitate de a încuraja diverse direcții de dezvoltare: copilul își exersează abilitățile de ascultare, își îmbogățește vocabularul și își stimulează imaginația. Discuțiile cu părintele în urma lecturii îl ajută să-și îmbunătățească abilitățile cognitive, încercând să-și amintească și să înțeleagă povestea;*
- *joaca în aer liber – alergând, cățărându-se, explorând, copilul își îmbunătățește abilitățile fizice și coordonarea. Învățând să se joace cu ceilalți, se dezvoltă în plan socioemoțional. Iar explorarea lumii naturale îl face să devină conștient asupra mediului;*
- *activitățile și jocurile de grup – un puzzle rezolvat alături de ceilalți copii îl ajută să-și dezvolte abilitățile cognitive și de rezolvare de probleme, dar și să-și întărească spiritul de echipă și abilitatea de comunicare;*
- *activitățile de tip hand-made – își exprimă astfel creativitatea și emoțiile și învață despre diverse materiale și obiecte.*

Pe acest drum către descoperirea și cultivarea genialității, rolul adultului este acela de a oferi suport, orientare și de a împărtăși bucuria învățării continue. Îmbrățișând această filozofie, nu doar că ne îmbogățim

propriile vieți și pe cele ale copiilor, ci contribuim și la formarea unor ființe umane complete, pregătite să aducă schimbări benefice în lumea care ne înconjoară.

Caracteristicile unei personalități cu potențial genial

În inima fiecărei personalități geniale pulsează un amalgam de trăsături distincte, care, încă din fragedă copilărie, pot indica prezența unui potențial remarcabil. Aceste caracteristici se împletesc armonios, deschizând drumul către explorări intelectuale și creatoare de excepție.

O trăsătură definitorie a minții geniale este o **curiozitate insatiabilă**. Copilul-geniu este acela care întrebă neîncetat, căutând să descoasă misterele lumii din jur cu o sete nesfârșită de cunoaștere. Această curiozitate transcende superficialitatea; este profundă, adesea direcționată către domenii de cunoaștere complexe sau abstracte.

Perseverența este o altă piatră de temelie. Copiii cu potențial genial nu se dau bătuti în fața dificultăților. Ei văd fiecare provocare ca pe o oportunitate de a învăța și de a crește, abordând problemele cu o tenacitate care depășește așteptările vârstei lor.

Creativitatea debordantă este, de asemenea, o semnătură a geniului. Aceasta nu se manifestă doar în artă sau muzică, ci și în capacitatea de a gândi diferit, de a face conexiuni neobișnuite și de a aborda problemele din perspective unice. Copilul-geniu adesea